

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่

อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

Extension and Development Guidelines for Shallot Production by Farmers in Large Agricultural
in Kanthararom District, Si Sa Ket Province

รัชติภรณ์ เผ้าอาจ (Rattipone Powart)¹ จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlitong)² เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalearmsak Toomhiran)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่หอมแดง 2) สภาพการผลิตหอมแดงของกลุ่มแปลงใหญ่ 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดง และ 4) ความต้องการและแนวทางการส่งเสริมของเกษตรกร ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เกษตรกรแปลงใหญ่ที่ปลูกหอมแดงที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรปี 2565/66 อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 496 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 221 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรร้อยละ 56.1 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 53.52 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.33 คน ประสบการณ์การปลูกหอมแดงเฉลี่ย 20.61 ปี การเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่เฉลี่ย 2.84 ปี ผ่านการอบรมการผลิตหอมแดงได้มาตรฐานการรับรองทางการเกษตรที่ดี (GAP) ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำหมู่บ้าน มีพื้นที่ปลูกหอมแดงเฉลี่ย 3.95 ไร่ แรงงานการผลิตหอมแดงเฉลี่ย 18.9 คน ปริมาณผลผลิตที่ได้เฉลี่ย 3,917.87 กิโลกรัมต่อไร่ มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 30,255.16 บาทต่อไร่ และมีรายได้จากการขายหอมแดงเฉลี่ย 60,300 บาทต่อไร่ 2) พื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่ดอน ร้อยละ 62.4 ใช้น้ำบาดาลของตนเอง และปลูกพันธุ์พื้นเมืองศรีสะเกษ โดยซื้อจากเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษปริมาณเฉลี่ย 185.34 กิโลกรัมต่อไร่ ปลูกช่วงเดือนตุลาคม เก็บเกี่ยวเดือนธันวาคม จำหน่ายแบบหอมปิ้ง ให้พ่อค้าคนกลาง มีการระบาดของหนอนกระทู้หอมและโรคหอมเหลืองในระดับปานกลาง 3) ปัญหาที่พบ ได้แก่ ราคาปุ๋ยและสารเคมี ค่าพันธุ์หอมแดงสูง และพ่อค้าคนกลางกดราคา 4) ความต้องการในการส่งเสริมพบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ เรื่อง ช่องทางการจำหน่าย การตลาดและการประชาสัมพันธ์ในระดับมากที่สุด จากหน่วยงานราชการ โดยใช้สื่อจากโปสเตอร์ คู่มือ อินเทอร์เน็ต วิดีทัศน์ และโทรทัศน์ วิธีการส่งเสริมได้แก่ การศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรมอื่นๆ การบรรยาย และการฝึกปฏิบัติ ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมโดยหน่วยงานราชการส่งเสริมถ่ายทอดความรู้ และพัฒนาช่องทางและการจำหน่ายของเกษตรกร โดยการใช้สื่อจากโปสเตอร์หรืออินโฟกราฟิก เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้แก่เกษตรกร

คำสำคัญ แนวทางการส่งเสริม การผลิตหอมแดง

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

² รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail arkjin@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail artoom@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) Basic information of shallot farmers 2) Shallot Production conditions of farmers in large agricultural 3) problems and suggestions regarding extension and development for shallot production of farmers 4) needs and extension guidelines for shallot production of farmers. The population of this study was 496 shallot production farmers in 2022/23 production year in Kanthararom district, Sisaket province who had registered as farmers with the department of agricultural extension. The sample size of 221 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 and method through lotto picking. Data were collected by conducting interview and were analyzed by using statistics such as frequency distribution, percentage, mean, minimum value, maximum value, standard deviation, and ranking. The results of the research revealed that 1) most of the farmers were female with the average age of 53.52 years old, completed primary school education, had the average member in the household of 4.33 people, The average experience in shallots production was 20.61 years, participation in large agricultural averaged 2.84 years, most of the farmers get Trained in shallot production to meet Good Agricultural Practices (GAP), received information regarding shallot production from the village leaders, had the average shallot production area of 3.95 Rai, had the average labor in the shallot production of 18.9 people, had the average productivity of 3,917.87 kilogram/Rai, had the average shallot production cost of 30,255.16 Baht/Rai, and had the average income from shallot distribution of 60,300 Baht/Rai. 2) Farmers grew shallot in the upland area and 62.4% used own groundwater. Most of them used sisaKet shallot with the average grew of 185.34 kilogram/Rai, produced during Early Winter (October-November), Harvest during late winter (December-January). Shallots are sold dried and untrimmed leaves to middlemen. The outbreak of shallot disease found (Onion Twist and Beet armyworm), was at the medium level. 3) The problems encountered in shallots production of include the price of fertilizers and chemicals, the high cost of shallot varieties, and middlemen pushing down prices. 4) Farmers needed knowledge channels of distribution, marketing public relations, was at the high level by wanting the knowledge transfer through government officers. There should be posters, manuals, internet video and television usage. During the excursions, there should be events, lecture and practice. The extension guidelines should be that the government transfer knowledge and development channels of distribution, marketing public relations on shallot production to increase distribution channels for farmers by using posters or infographics.

Keywords: Extension guideline, Shallot production

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

หอมแดง (*Allium ascalonicum* Linn.) เป็นพืชในวงศ์ Amaryllidaceae ชื่อ shallot เป็นพืชได้รับความนิยมในการบริโภคมาก มีการปลูกมากในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผลผลิตส่วนใหญ่ใช้ในประเทศไทย ทุกครัวเรือนนำไปประกอบอาหาร และใช้ในอุตสาหกรรมอาหารต่าง ๆ มากมาย ส่วนตลาดต่างประเทศนั้น มีตลาดรับซื้อหอมแดง ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ตะวันออกกลาง เยอรมัน และอังกฤษ

หอมแดงเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดศรีสะเกษ สร้างรายได้ปีละกว่า 1,600 ล้านบาท ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2563 ด้วยสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศในท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมต่อการเพาะปลูกประกอบกับเทคนิคการเพาะปลูกของคนในท้องถิ่น จึงทำให้หอมแดงศรีสะเกษ มีกลิ่นและรสชาติแตกต่างจากหอมแดงที่มาจากแหล่งผลิตอื่น ผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาดในประเทศ และอาเซียน ซึ่งจังหวัดศรีสะเกษ เป็นแหล่งผลิตหอมแดงอันดับ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็น 50.82 ของการผลิตทั้งประเทศ มีครัวเรือนเกษตรกร 6,500 ครัวเรือน มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งสิ้น 22,796 ไร่ ผลผลิตรวม 42,793 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 1,890 กิโลกรัม/ไร่ ในพื้นที่ 8 อำเภอ คือ อำเภอยางชุมน้อย อำเภอราษีไศล อำเภอกันทรารมย์ อำเภอวังหิน อำเภออุทุมพรพิสัย อำเภอเมืองศรีสะเกษ อำเภอพยุห์ และอำเภอน้ำเกลี้ยง ด้านการตลาดการรับซื้อ นอกจากภายในประเทศแล้ว ยังมีการส่งออกต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ตะวันออกกลาง และกลุ่มประเทศแถบในยุโรป ได้แก่ เนเธอร์แลนด์ เยอรมัน อังกฤษ เป็นต้น (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ, 2564)

อำเภอกันทรารมย์ มีพื้นที่การปลูกหอมแดง 2,260 ไร่ ผลผลิตรวม 6,225 ตัน นิยมปลูกหลังฤดูการทำนา ในช่วงปลายเดือนตุลาคม และเก็บผลผลิตได้ตั้งแต่เดือนมกราคม – เดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี จากการส่งเสริมที่ผ่านมา มีการให้คำแนะนำในการด้านการปลูก การดูแลเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพ แต่เกษตรกรยังคงพบปัญหาในด้านราคาผลผลิตที่ตกต่ำ เนื่องจากผลผลิตออกพร้อมกันทำให้สินค้าล้นตลาด เนื่องจากเกษตรกรขาดการวางแผนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ พ่อค้าคนกลางกดราคาปุ๋ยเคมีราคาสูงขึ้นส่งผลต่อต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกรขาดทุน อีกทั้งหอมแดงได้รับผลกระทบจากสภาพอากาศแปรปรวน อากาศร้อนจัด ความชื้นในอากาศมีน้อย หอมแดงจึงมีลักษณะหัวเล็ก แคระแกรน และยังเกิดปัญหาหนอนกระทู้ระบาด (สำนักงานเกษตรอำเภอกันทรารมย์, 2565)

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษานโยบายการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดงของกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จะได้แนวทางส่งเสริมจากผลการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตให้แก่กลุ่มเกษตรกรหอมแดงแปลงใหญ่ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้มีแนวทางส่งเสริมและแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง เหมาะสมตามความต้องการของเกษตรกร เกิดประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตและยกระดับสู่มาตรฐานสากลได้ มั่นคงในอาชีพ มีความสามารถในการแข่งขันและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

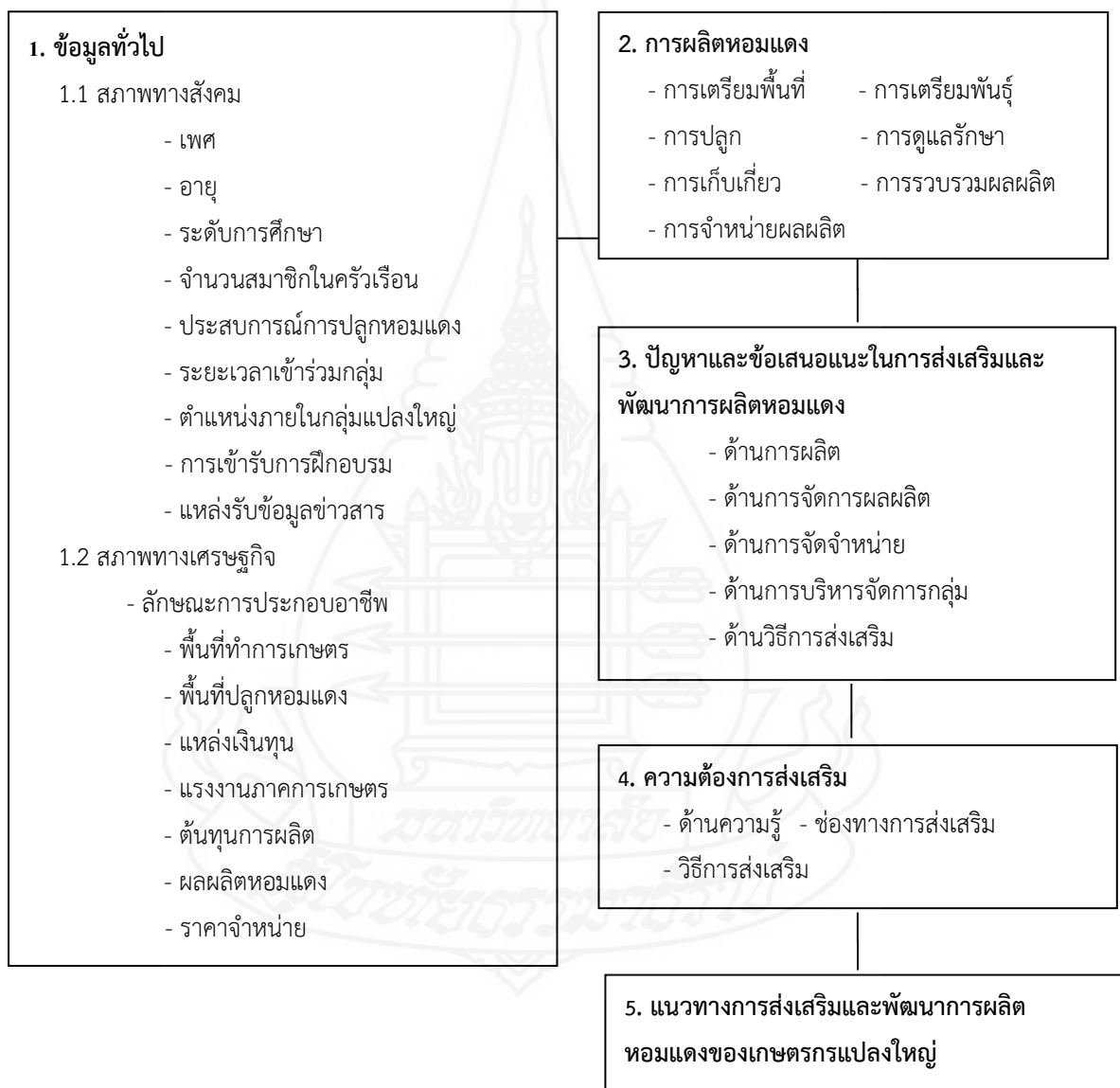
- 1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรกลุ่มหอมแดงแปลงใหญ่ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
- 2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่
- 3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดง
- 4 เพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิด

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดงของเกษตรกรหอมแดงแปลงใหญ่ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ที่ปลูกหอมแดงในพื้นที่อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่พบปัญหาในด้านราคาผลผลิตตกต่ำ เป็นกลุ่มแปลงใหญ่หอมแดงและได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2565/66 จำนวน 496 คน กำหนดกลุ่มของประชากรกลุ่มนี้โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง 221 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วนแต่ละตำบล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่หอมแดง 2) สภาพการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่หอมแดง 3) ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่หอมแดง 4) ความต้องการและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ การทดสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสัมภาษณ์ทดสอบกับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ราย ในอำเภอใกล้เคียง ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปแล้ววิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ในตอนที่ 2 ตอนที่ 3 และตอนที่ 4 ได้ค่าความเชื่อมั่นที่เท่ากับ 0.706 0.784 และ 0.802 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ไชคาคะแนนน้ำหนักเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้ 1.00-1.80=ระดับน้อยที่สุด 1.80-2.60=ระดับน้อย 2.61-3.40=ระดับปานกลาง 3.41-4.20=ระดับมาก และ 4.21-5.00=ระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่หอมแดง

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่หอมแดง พบว่า เกษตรกรเป็นเพศชาย ร้อยละ 56.1 มีอายุเฉลี่ย 53.52 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 61.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.33 คน ประสบการณ์การปลูกหอมแดงเฉลี่ย 20.61 ปี ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกภายในกลุ่มแปลงใหญ่ ร้อยละ 68.8 เกษตรกรได้รับการอบรมการผลิตหอมแดงตามมาตรฐานการรับรองทางการเกษตรที่ดี (จีเอพี) ร้อยละ 92.3 และได้รับการอบรมด้านการผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์ โรคและแมลงศัตรูพืชของหอมแดง ร้อยละ 83.3 เกษตรกรรับข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตหอมแดงจากผู้นำเกษตรกรในหมู่บ้าน ร้อยละ 91

1.2 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 7.85 ไร่ และเป็นพื้นที่ที่ปลูกหอมแดงเฉลี่ย 3.95 ไร่ มีแหล่งเงินทุนเป็นของตนเองร้อยละ 83.3 มีจำนวนแรงงานผลิตหอมแดงทั้งหมดเฉลี่ย 18.95 คน มีต้นทุนการผลิตหอมแดงเฉลี่ย 30,255.16 บาทต่อไร่ ค่าพันธุ์เฉลี่ย 14,600.00 บาทต่อไร่ ค่าแรงเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 5,242.08 บาท/ไร่ ค่าแรงการปลูกเฉลี่ย 4,113.35 บาท/ไร่ ค่าปุ๋ยและสารปรับปรุงดินเฉลี่ย 2,233.48 บาทต่อไร่ ค่าแรงเตรียมพื้นที่เฉลี่ย 1,178.51 บาทต่อไร่ ค่าสารเคมีและชีวภัณฑ์เฉลี่ย 1,096.38 บาทต่อไร่ ค่าแรงดูแลเฉลี่ย 943.26 บาทต่อไร่ ค่าไฟฟ้าเฉลี่ย 453.62 บาทต่อไร่ และค่าน้ำมันเฉลี่ย 394.48 บาทต่อไร่ ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 3,917.87 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาจำหน่ายเฉลี่ย 15.34 บาทต่อกิโลกรัม มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตเฉลี่ย 60,300 บาทต่อไร่

2. สภาพการผลิตหอมแดงของเกษตรกร

2.1 สภาพการผลิตหอมแดง พบว่า สภาพพื้นที่ปลูกหอมแดงเป็นพื้นที่ดอน ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย มีแหล่งน้ำบาดาลของตนเอง หอมแดงที่ปลูกเป็นพันธุ์พื้นเมืองศรีสะเกษ ปริมาณที่ใช้ปลูกเฉลี่ย 185.34 กิโลกรัมต่อไร่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ปลูกเดือนตุลาคม เก็บเกี่ยวเดือนธันวาคม มีการคัดเลือกพันธุ์และฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดเชื้อราก่อนปลูก ระยะการปลูกเฉลี่ย 15.88 เซนติเมตร มีการไถกลบเพื่อตากดิน ใส่ปูนขาว และใส่ปุ๋ยคอก มูลไก่ก่อนการปลูก ใช้วิธีคลุมดินด้วยฟางข้าวและฉีดพ่นสารคุมหญ้า เพื่อกำจัดวัชพืชในระยะแรกให้น้ำวันละ 1 ครั้ง โดยใช้สายยาง ใส่ปุ๋ยเฉลี่ย 2.39 ครั้งต่อรอบการผลิต มีการจำหน่ายหอมแดงในลักษณะหอมปิ้ง (หอมแห้งไม่ตัดแต่ง) ร้อยละ 62.0 ให้พ่อค้าคนกลางในพื้นที่ ร้อยละ 98.6

2.2 การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชในการผลิตหอมแดง พบว่า มีการระบาดของหนอนกระทู้หอมและโรคหอมเลื้อยในระดับปานกลาง และโรครากเน่าหัวเน่า โรคราน้ำค้าง โรคใบจุดสีม่วงและเพลี้ยไฟในระดับน้อยที่สุด

2.3 การมีส่วนร่วมการบริหารจัดการแปลงใหญ่ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ในการพัฒนา กลุ่ม การจัดตั้งคณะกรรมการ การประชุม การกำหนดโครงสร้างและการกำหนดกฎระเบียบข้อตกลงของกลุ่ม ในระดับมาก มีส่วนร่วมการระดมทุนจัดหาทุนและทรัพยากรของกลุ่ม การจัดสรรผลประโยชน์ การประเมินผลการดำเนินงาน และการวางแผนการผลิตและการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมการรวมกันผลิตเพื่อลดต้นทุนในระดับน้อย และมีส่วนร่วมการรวบรวมผลผลิตและจำหน่ายร่วมกันในระดับน้อยที่สุด

3. ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่

เกษตรกรมีปัญหาระบบการผลิตหอมแดง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แยกเป็นประเด็นปัญหา พบว่า เกษตรกรมีปัญหาระบบการผลิตหอมแดงในระดับมากที่สุด คือ ปุ๋ยและสารเคมีราคาแพง รองลงมาปัญหาในระดับมาก คือ ราคาพันธุ์หอมแดง ปัญหาในระดับปานกลาง คือ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารต่ำ พ่อค้าคนกลางในพื้นที่

4. ข้อเสนอแนะในการผลิตหอมแดงของเกษตรกร

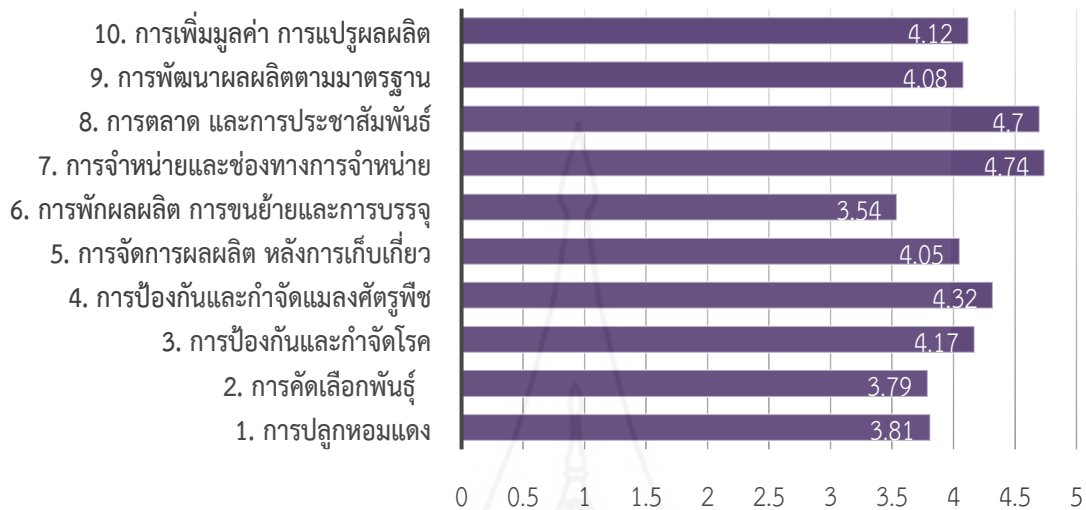
เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ต้องการให้ภาครัฐจัดหาปุ๋ยหรือสารชีวภัณฑ์มาจำหน่ายในราคาถูก สนับสนุนปัจจัยการผลิต ต้องการให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐอบรมให้ความรู้ จัดหาสื่อหรือเอกสาร คู่มือเกี่ยวกับการใช้สารชีวภัณฑ์ป้องกันโรคและกำจัดศัตรูพืชหอมแดง เพื่อลดต้นทุนการผลิต และต้องการให้ภาครัฐจัดจัดทำสื่อการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ผ่านช่องทางที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายหอมแดงศรีสะเกษเพิ่มขึ้น อีกทั้งการจัดโครงการประกันราคาหอมแดงให้เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง เพื่อป้องกันการกดราคาของพ่อค้าคนกลาง

5. ความต้องการและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาระบบการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่

5.1 ระดับความรู้ที่ต้องการการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมและพัฒนาระบบการผลิตหอมแดงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นเนื้อหาที่ต้องการการส่งเสริมในระดับมากที่สุด ได้แก่ การจำหน่าย/ช่องทางการจำหน่าย และการตลาด/การประชาสัมพันธ์ และประเด็นความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช การป้องกันและกำจัดโรค การเพิ่มมูลค่า/การแปรรูปผลผลิต การพัฒนาผลผลิตตามมาตรฐาน การจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว การปลูกหอมแดง การคัดเลือกพันธุ์ และการพักผลผลิต การขนย้ายและการบรรจุ

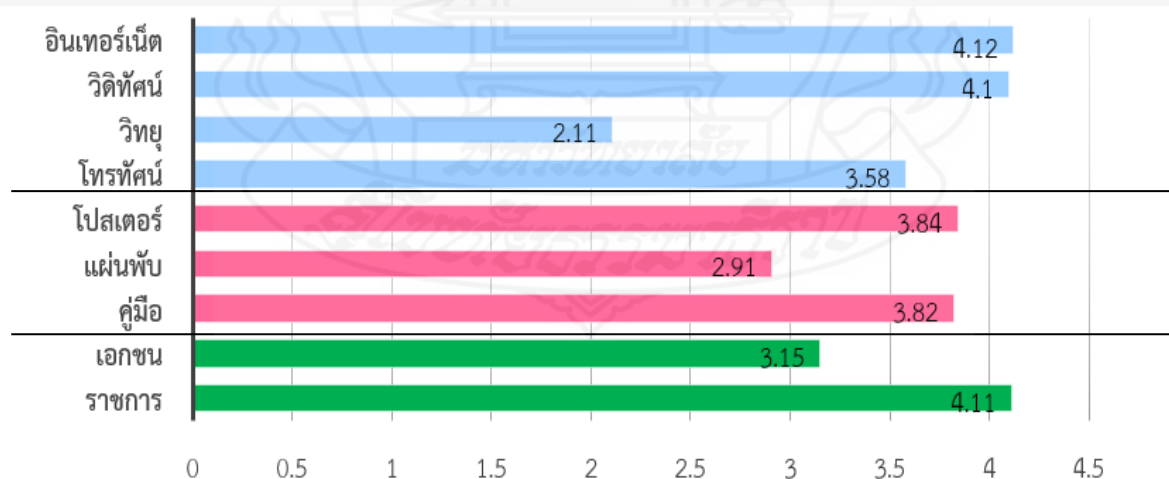

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 2 ระดับความรู้ที่ต้องการการส่งเสริม

5.2 ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการสื่อในการส่งเสริมจากสื่อบุคคลของหน่วยงานราชการ อยู่ในระดับมาก ต้องการสื่อสิ่งพิมพ์ในการส่งเสริม ประเภทโปสเตอร์ และคู่มือ อยู่ในระดับมาก และต้องการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการส่งเสริมในระดับมาก จากสื่ออินเทอร์เน็ต วิทยุทัศน์และโทรทัศน์

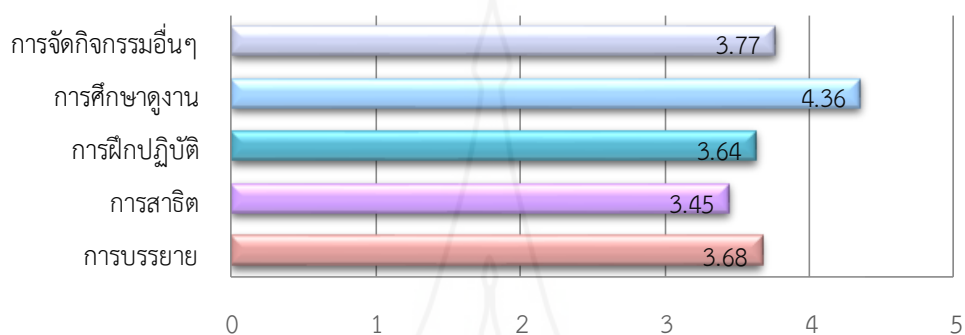

ภาพที่ 3 ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

5.3 ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมากด้วยวิธีการศึกษาดูงาน วิธีการจัดกิจกรรมอื่น ๆ วิธีการบรรยาย และวิธีการฝึกปฏิบัติ

ภาพที่ 4 ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม

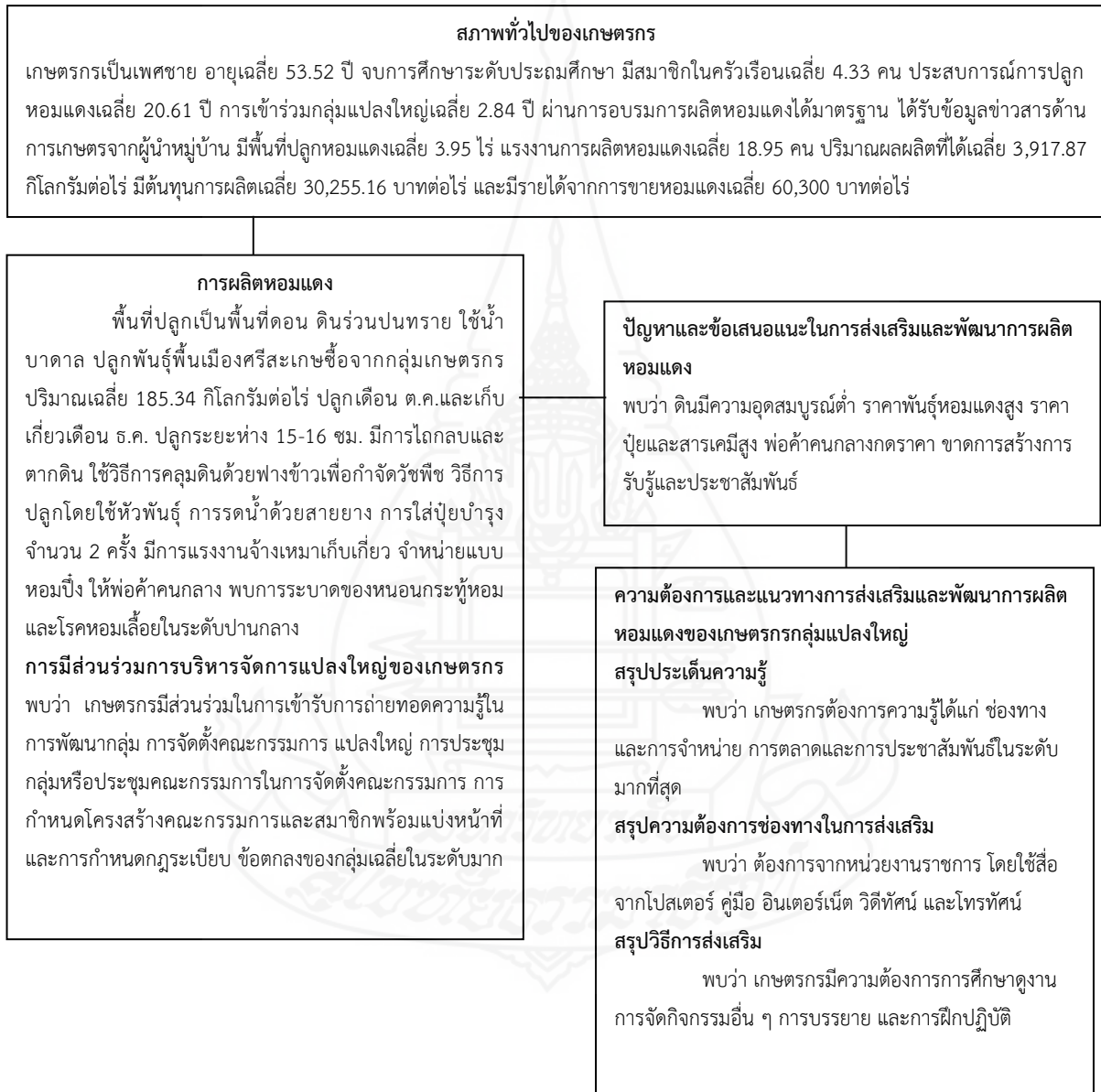

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

6. แนวทางการส่งเสริม

ผู้วิจัยได้สรุปข้อค้นพบงานวิจัยแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 5 สรุปผลงานวิจัยแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดง
ของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า มีประเด็นข้อค้นพบจากการวิจัยสภาพส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการผลิตหอมแดง ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดง และความต้องการส่งเสริมและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดงของเกษตรกรแปลงใหญ่ เห็นว่ามีความสำคัญและควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่หอมแดง

1.1 ข้อมูลสภาพทางสังคม

1) เพศ พบว่า เกษตรกรเป็นเพศชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีบุญ ปัญญ (2566) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตหอมแดงในพื้นที่ตำบลหนองหมี่ อำเภอรามัน จังหวัดศรีสะเกษ และปิยะภรณ์ สำเภา (2566) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตหอมแดงของเกษตรกร ตำบลไผ่ อำเภอรามัน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่เป็นเพศชายเป็นหัวหน้าครัวเรือน และเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ จากการสัมภาษณ์จึงเป็นเพศชายมากกว่า อีกทั้งงานวิจัยมาจากเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ จึงมีกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายเหมือนกัน

2) อายุ พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 53.52 ปี ใกล้เคียงกับงานวิจัยของปิยะภรณ์ สำเภา (2566) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.02 ปี ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของศรีบุญ ปัญญ (2566) พบว่า เกษตรกร อายุเฉลี่ย 49.92 ปี ที่มีอายุน้อยกว่า

3) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.33 คน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรสวรรค์ นิลสนธิ (2557 น.101) พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.73 คน และฉันทนา ทองพันชั่ง (2557) พบว่า เกษตรกร มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.90 คน ศรีบุญ ปัญญ (2566) พบว่า มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5.08 คน อาจเนื่องมาจากสมาชิกในครัวเรือนยังอยู่ร่วมกันไม่ได้แยกย้ายไปทำงานที่ต่างจังหวัด ทำให้สมาชิกในครัวเรือนมีมากกว่า งานวิจัยของฉัตรทิพร เลขาวัฒนะ (2564) พบว่า สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยมี 2.63 คน และกัญญา ศรีดาพันธ์ (2557) พบว่า สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยมี 3.83 คน

4) ประสบการณ์การปลูกหอมแดง พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกหอมแดงเฉลี่ย 20.61 ปี ใกล้เคียงกับงานวิจัยของศรีบุญ ปัญญ (2566) พบว่า มีประสบการณ์ในการผลิตหอมแดงเฉลี่ย 21.85 ปีซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของพรสวรรค์ นิลสนธิ (2557 น.101) พบว่า มีประสบการณ์ในการผลิตหอมแดงเฉลี่ยแล้ว 14.01 ปี จิระนันท์ วงศ์พิชญ กนกกาญจน์ จิรศิริเลิศ และณัฐพัชร์ วนิชย์กุล (2561) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกหอมแดงส่วนใหญ่ปลูกมานาน 10 ปีขึ้นไป อาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีการปลูกหอมแดงมานานถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นทำให้มีประสบการณ์สูงมาก

5) การเข้าร่วมกลุ่มเป็นสมาชิกแปลงใหญ่ พบว่า การเข้าร่วมกลุ่มเป็นสมาชิกแปลงใหญ่ระยะเวลาเฉลี่ย 2.84 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร รามเนตร(2563) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลังตำบลหนองโรง อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มแปลงใหญ่ เฉลี่ย 2.75 ปี อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบแปลงใหญ่ เจ้าหน้าที่ได้เข้ามาส่งเสริมได้ไม่นานในช่วงปีแรกจะเน้นการส่งเสริมแปลงใหญ่ทำให้เกษตรกรมีการเข้าร่วมกลุ่มหอมแดงแปลงใหญ่โดยเฉลี่ยเพียง 2.84 ปี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

6) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 91.0 ได้รับข้อมูลข่าวสาร จากผู้นำเกษตรกรในหมู่บ้าน อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกหอมแดงสูง จึงมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากผู้นำหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ ที่เกิดจากการพูดคุยประชาสัมพันธ์ผ่านการประชุมหมู่บ้าน หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของฉันทนา ทองพันธ (2557) พบว่า สื่อบุคคล เกษตรกรร้อยละ 89.1 ได้รับความรู้ข่าวสารระดับมากที่สุดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และพรสวรรค์ นิลสนธิ (2557 น.101) พบว่า การได้รับความรู้จากสื่อบุคคล คือ เพื่อนบ้าน

2.1 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ

1) พื้นที่ปลูกหอมแดง พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกหอมแดงทั้งหมดเฉลี่ย 3.95 ไร่ เนื่องจากเกษตรกรมีอาชีพหลักในการทำนา หลังทำนาปลูกหอมแดงที่สามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรได้ดี จึงมีการปลูกหอมแดงมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร อมาตย์ (2566) ศึกษาการจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิต ต้นทุน และผลตอบแทนในการผลิตสินค้าหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรผู้ผลิตหอมแดงในจังหวัด ศรีสะเกษ ส่วนใหญ่มีพื้นที่การปลูกหอมแดง 3 - 4 ไร่

2) จำนวนแรงงานที่ช่วยทำการเกษตรที่เป็นสมาชิกในครัวเรือน พบว่าเกษตรกรมีแรงงานที่ช่วยผลิตหอมแดงเป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.07 คน ใกล้เคียงกับงานวิจัยของศรีบุญ ปัญญ (2566) พบว่า จำนวนแรงงานที่เป็นสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.16 คน อาจเนื่องมาจากสมาชิกในครัวเรือนเป็นลูกหลานอยู่ในวัยกำลังศึกษาจึงมีแรงงานที่ช่วยทำการเกษตรไม่มากนัก

3) ต้นทุนการผลิตหอมแดง พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตหอมแดงเฉลี่ย 30,255.16 บาทต่อไร่ ใกล้เคียงกับงานวิจัยของศรีบุญ ปัญญ (2566) พบว่ามีต้นทุนการผลิตหอมแดงเฉลี่ย 35,831.05 บาทต่อไร่ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของวันสนันท์ งามดุษฎี และคณะ (2562) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกหอมแดงในพื้นที่อำเภอขามเฒ่า จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ต้นทุนโดยเฉลี่ยต่อไร่ มีค่าเท่ากับ 19,058.09 บาท เนื่องจากต้นทุนการผลิตของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับต้นทุนการผลิตที่เกิดจากราคาปุ๋ยเคมีที่สูงขึ้น สารเคมีที่เกษตรกรเลือกใช้ ค่าพันธุ์หอมแดง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตแตกต่างกัน

4) ปริมาณผลผลิต พบว่า เกษตรกรมีผลผลิตหอมแดงเฉลี่ย 3,917.87 กิโลกรัมต่อไร่ แตกต่างกับงานวิจัยของปิยะภรณ์ สำเภา (2566) พบว่า ผลผลิตหอมแดงเฉลี่ย 4,758 กิโลกรัมต่อไร่ และศรีบุญ ปัญญ (2566) พบว่า มีผลผลิตเฉลี่ย 5,294.17 กิโลกรัมต่อไร่ ที่มีผลผลิตเฉลี่ยมากกว่า เนื่องจากผลผลิตของหอมแดงขึ้นอยู่กับแต่ละพื้นที่ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และการจัดการของเกษตรกร

5) ราคาจำหน่ายผลผลิต พบว่า ราคาจำหน่ายเฉลี่ยกิโลกรัมละ 15.34 บาท ซึ่งมีราคาจำหน่ายสูงกว่างานวิจัยของสุกัญญา ศรีตาพันธ์ (2557) พบว่า เกษตรกรกำหนดราคาตามราคาตลาด จะขายผลผลิตหอมแดงได้ในราคา 10 บาทต่อกิโลกรัม เนื่องจากราคาหอมแดงที่เกษตรกรขายได้ ภาพรวมมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว เนื่องจากการเปิดตลาดจากการผ่อนคลายสถานการณ์โควิด-19 ตลาดท่าเรือมีการปรับปรุงพื้นที่ตลาดให้เกษตรกรนำสินค้ามาจำหน่ายได้ รวมทั้งตลาดต่างประเทศ มีความต้องการมากขึ้น ส่งผลราคาเฉลี่ยสูงขึ้นจากปีที่แล้ว ที่มีราคาจำหน่ายระหว่าง 10-12 บาทต่อกิโลกรัม จะเห็นได้ว่าราคาจำหน่ายของแต่ละพื้นที่ขึ้นอยู่กับลักษณะของการจำหน่ายและต้นทุนการผลิตของเกษตรกร

6) รายได้ พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตหอมแดงเฉลี่ย 60,300 บาทต่อไร่ ใกล้เคียงกับงานวิจัยของศรีบุญ ปัญญ (2566) พบว่า มีรายได้จากการจำหน่ายเฉลี่ย 55,537.50 บาทต่อไร่ รายได้จากการจำหน่าย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ผลผลิตหอมแดงมาจากต้นทุนการผลิต และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการผลิตหอมแดง หากปีใดเกิดการระบาดของศัตรูพืช ค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีจะส่งผลให้ต้นทุนสูงขึ้น แต่ในปีที่ผ่านมาสภาพอากาศมีความเหมาะสมไม่ได้รับผลกระทบจากพายุมากนักทำให้เกษตรกรสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ดี ทำให้มีรายได้จากการจำหน่ายเพิ่มขึ้นด้วย

2. สภาพการผลิตหอมแดงของเกษตรกร

2.1 สภาพการผลิตหอมแดง

1) สภาพพื้นที่ปลูกหอมแดง พบว่า พื้นที่ปลูกหอมแดงเป็นพื้นที่ดอน ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย เช่นเดียวกับงานวิจัยของฉัตรทิพร เลขะวัฒนะ (2564) พบว่า ดินส่วนใหญ่ที่เกษตรกรเพาะปลูกหอมแดงเป็นดินร่วนปนทราย เนื่องจากหอมแดงสามารถเจริญเติบโตได้ดีในดินลักษณะนี้ อีกทั้งเป็นการศึกษาการปลูกหอมแดงในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ทำให้มีสภาพพื้นที่ปลูกเป็นลักษณะดินร่วนปนทรายเหมือนกัน

2) พันธุ์หอมแดง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.2 ใช้พันธุ์หอมแดงพื้นเมืองศรีสะเกษ สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรทิพร เลขะวัฒนะ (2564) และกัญญา ศรีดาพันธ์ (2557) พบว่า เกษตรกรทั้งหมดใช้พันธุ์ศรีสะเกษ เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศของจังหวัดศรีสะเกษ และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หอมแดงศรีสะเกษ

3) แหล่งที่มาของพันธุ์หอมแดงและปริมาณพันธุ์หอมแดงที่ใช้ปลูก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อพันธุ์หอมแดงจากกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของพรสวรรค์ นิลสนธิ (2557 น.101) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ จะเพาะพันธุ์เอง โดยใช้หัวพันธุ์ เช่นเดียวกับจิระนันท์ วงศ์วัณณู กนกกาจน์ จิรศิริเลิศ และณัฐพัชร วนิชย์กุล (2561) พบว่า สายพันธุ์ที่มีการนำมาเพาะปลูกเป็นพันธุ์เดิมที่มีการเก็บเกี่ยวไว้จากฤดูกาลเดิม เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางที่ซื้อแบบเหมาสวน จึงไม่ได้เก็บพันธุ์หอมแดงไว้ทำพันธุ์ในฤดูกาลเพาะปลูกถัดไป

4) การปลูก พบว่า เกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100 มีวิธีการปลูกโดยใช้หัวพันธุ์ เป็นซึ่งเป็นวิธีที่นิยมกันมานาน เช่นเดียวกับงานวิจัยของฉัตรทิพร เลขะวัฒนะ (2564) พบว่า เกษตรกรทั้งหมดนิยมปลูกหอมแดงโดยใช้หัวพันธุ์ในการปลูกเนื่องจากเป็นวิธีที่ปลูกง่าย และให้ผลผลิตเร็ว

5) รูปแบบการจำหน่ายผลผลิต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 62.0 มีการจำหน่ายแบบหอมปิ้ง (หอมแห้ง) เนื่องจากการจำหน่ายแบบหอมปิ้งจะทำให้ได้ราคาดี และขนส่งได้สะดวกกว่า เช่นเดียวกับงานวิจัยของพรสวรรค์ นิลสนธิ (2557 น.101) พบว่า การจำหน่าย เกษตรกรส่วนใหญ่จะขายทันทีเมื่อหอมแดงแห้งและมัดได้ โดยคละขนาดและขายให้กับพ่อค้าแร่ เนื่องจากเกษตรกรไม่มีอาคารตากและเก็บหอมแดงที่เพียงพอต่อจำนวนผลผลิต

6) ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 98.6 มีการจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ จิระนันท์ วงศ์วัณณู กนกกาจน์ จิรศิริเลิศ และณัฐพัชร วนิชย์กุล (2561) พบว่า การจำหน่ายผลผลิต พ่อค้าจะมารับซื้อผลผลิตที่แปลงเพาะปลูก ส่วนฉัตรทิพร เลขะวัฒนะ (2564) พบว่า เกษตรกรจะกำหนด ราคาผลผลิตโดยตกลงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย เกษตรกรส่วนมากจะขายผลผลิตหอมแดงหลังการเก็บเกี่ยวหลังเก็บเกี่ยว 2-4 สัปดาห์ โดยเกษตรกรส่วนมากจะขายหอมแดงให้พ่อค้าในท้องถิ่น ซึ่งจะมีพ่อค้ามารับซื้อผลผลิตถึงที่ เกษตรกรส่วนมากจะขายหอมแดงตามน้ำหนัก เนื่องจากเกษตรกรมีช่องทางการจำหน่ายที่น้อย และไม่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคโดยตรงได้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

3. ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่

1) การเตรียมพันธุ์ เกษตรกรมีปัญหาเรื่องราคาพันธุ์หอมแดงสูงอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อพันธุ์หอมแดงจากกลุ่มเกษตรกร ไม่มีการเก็บพันธุ์หอมแดงไว้ปลูกในฤดูกาลถัดไป ซึ่งในการปลูกใช้หอมแดงจำนวนมาก ราคาพันธุ์หอมแดงในแต่ละปีเฉลี่ยสูงขึ้นทุกปี ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีปัญหาเรื่องราคาพันธุ์หอมแดงอยู่ในระดับมาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจึงนำปัญหาไปสู่การถ่ายทอดความรู้และส่งเสริมให้เกษตรกรใช้การคัดเลือกพันธุ์ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการเก็บไว้ใช้เอง

2) ขั้นตอนการผลิต เกษตรกรมีปัญหาเรื่อง ราคาปุ๋ยและสารเคมีสูงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศรัณยู ปัญญา (2566) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการผลิตหอมแดงตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ระดับมากที่สุด คือ ปุ๋ยเคมีราคาแพงที่สุด เนื่องจากสภาวะโลกที่เปลี่ยนแปลงไปและภาวะการณ์เกิดสงครามในต่างประเทศ ส่งผลต่อระบบการขนส่งทำให้ราคาปุ๋ยแพงขึ้น

3) การจำหน่ายและตลาด เกษตรกรมีปัญหาเรื่องพ่อค้าคนกลางกดราคา ขาดการสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตให้แก่พ่อค้าคนกลางในพื้นที่ จึงถูกกดราคาได้ง่าย ราคาตกต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิระนันท์ วงศ์พิชญญ์ กนกกาจน์ จิรศิริเลิศ และณัฐพัชร วัฒนชัยกุล (2561) พบว่า ราคาผลผลิตตกต่ำไม่มีการแปรรูป ผลผลิต เกษตรกรไม่มีอำนาจในการกำหนดราคา การรับซื้อถูกกำหนดโดยผู้ซื้อ โดยเกษตรกรนิยมขายผลผลิตให้แก่ผู้รวบรวมเจ้าประจำ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในด้านราคา อย่างไรก็ตามในบางครั้งหากราคาซื้อต่ำเกินไป เกษตรกรจะติดต่อสอบถามหาข้อมูลราคาจากผู้รับซื้อรายอื่น ๆ ด้วย เพื่อประกอบการตัดสินใจ ดังนั้นเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ส่งเสริมให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่มตามระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการการผลิตและการตลาดร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการบูรณาการของภาคทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรรายย่อย มีอำนาจการต่อรองในการจัดหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้ในต้นทุนที่ต่ำลงและมีรายได้เพิ่มขึ้น

4. ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นอื่น ๆ

1) ด้านการส่งเสริมวัสดุและปัจจัยการผลิต เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ต้องการให้ภาครัฐจัดหาปุ๋ยหรือสารชีวภัณฑ์มาจำหน่ายในราคาถูกเพื่อลดต้นทุนการผลิต และต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิตหอมแดง ได้แก่ สารชีวภัณฑ์ป้องกันโรคและกำจัดศัตรูพืช ปุ๋ยเคมี หรือปัจจัยการผลิตอื่นๆ เพราะสารชีวภัณฑ์บางชนิดยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในกลุ่มเกษตรกรและยังไม่มีจำหน่ายมากนัก

2) ด้านการส่งเสริมการป้องกันและการกำจัดโรคและแมลงศัตรูหอมแดง เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจัดหาสื่อหรือเอกสาร คู่มือ เกี่ยวกับการใช้สารชีวภัณฑ์ป้องกันโรคและกำจัดศัตรูพืชหอมแดง และต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการใช้สารชีวภัณฑ์ป้องกันโรค และกำจัดศัตรูพืชของหอมแดง เกษตรกรมีความรู้ในการใช้สารชีวภัณฑ์ยังไม่ทั่วถึง ก้าวไม่ทันเทคโนโลยี ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำความรู้ใหม่ ๆ ด้านสารเคมีและสารชีวภัณฑ์มาถ่ายทอดให้เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง และดูแล ติดตาม แก้ไขปัญหาต่าง ๆ

3) ด้านการจำหน่ายและการตลาด เกษตรกรมีข้อเสนอแนะต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนโครงการประกันราคาหอมแดงให้เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง เพื่อป้องกันการกดราคาของพ่อค้าคนกลาง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มแบบแปลงใหญ่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

สร้างความเข้มแข็งให้กับคณะกรรมการ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำสื่อการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ผ่านช่องทางที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์หอมแดงศรีสะเกษให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น สร้างโอกาสทางการตลาด การบูรณาการร่วมกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดจัดงาน “รักใคร่ให้หอม” เป็นการประชาสัมพันธ์สินค้าอีกช่องทางหนึ่งด้วย อีกทั้งสำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ ได้ร่วมกันสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการผลิตการแปรรูป และช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเป็นการขยายตลาดให้มากยิ่งขึ้น

5. ความต้องการและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่

5.1 ประเด็นความรู้ที่ต้องการการส่งเสริม ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรต้องการส่งเสริมและพัฒนการผลิตหอมแดง โดยประเด็นความรู้ที่ต้องการการส่งเสริมในระดับมากที่สุด ได้แก่ การจำหน่าย/ช่องทางการจำหน่าย และการตลาด/การประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับปัญหาเรื่องพ่อค้าคนกลางกดราคา ขาดการสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ หากเกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้เองโดยใช้ความรู้ในการหาช่องทางการจำหน่าย การตลาด ทำให้เกษตรกรมีช่องทางการตลาดที่หลากหลาย สามารถจำหน่ายหอมแดงได้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพรสวรรค์ นิลสนธิ (2557 น.101) พบว่าการตลาด สินเชื่อ เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมระดับมาก คือ ขาดสารการตลาด การรวมกลุ่มผลิตและการจำหน่าย และแหล่งสินเชื่อ

5.2 ความต้องการช่องทางในการส่งเสริมและพัฒนการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่

1) ความต้องการสื่อบุคคล ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการสื่อในการส่งเสริมจากสื่อบุคคลของหน่วยงานราชการในระดับมาก เนื่องจากการส่งเสริมจากสื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่มีการปฏิบัติงานในพื้นที่ใกล้ชิดกับเกษตรกร อีกทั้งเจ้าหน้าที่ก็จะได้เห็นสภาพการผลิตหอมแดงสามารถให้คำแนะนำได้ รวมทั้งการลงพื้นที่ติดตามเยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกษตรกรมีความต้องการจากสื่อบุคคลเป็นเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการ สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะภรณ์ สำเภา (2566) พบว่า ระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการสื่อในการส่งเสริมในระดับมาก จากสื่อบุคคลของหน่วยงานราชการ เกษตรกรจะมีความเชื่อใจและเข้าใจหากได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ส่วนเจ้าหน้าที่จากภาคเอกชนอาจจะมีการเข้ามาถ่ายทอดความรู้ นาน ๆ ครั้ง ไม่ต่อเนื่องทำให้เกษตรกรมีความต้องการน้อยกว่าส่วนราชการ

2) ความต้องการสื่อสิ่งพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทโปสเตอร์ และคู่มือ อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยบุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น.79-82) พบว่าการส่งเสริมแบบมวลชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการการส่งเสริมแบบมวลชน ได้แก่ เอกสารวิชาการ เกษตรกรมีความต้องการศึกษาความรู้จากโปสเตอร์ ที่จะสรุปความรู้ในแผ่นเดียวเข้าใจได้ง่าย และคู่มือเอกสารวิชาการเพื่อเก็บไว้ทบทวนความรู้ แต่แตกต่างจากงานวิจัยของปิยะภรณ์ สำเภา (2566) พบว่า ระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับปานกลางจากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทคู่มือ และโปสเตอร์ ส่วนศรีบุญ ปัญญ (2566) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมในระดับน้อย ได้แก่ โปสเตอร์

3) ความต้องการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมในระดับมาก จากสื่ออินเทอร์เน็ต วิทยุทัศน์และโทรทัศน์ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีความสนใจสื่ออินเทอร์เน็ตมาก เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศมีการนำมาใช้ในการส่งเสริมการเกษตรเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรมาก เกษตรกรในปัจจุบันสามารถ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

สืบค้นข้อมูลด้านการเกษตรและการตลาดได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งยังต้องการสื่อวีดิทัศน์และโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อผสมผสานสร้างความน่าสนใจให้กับเกษตรกร เรียนรู้ได้ด้วยเห็นภาพและเสียงทำความเข้าใจได้มากขึ้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของของปิยะภรณ์ สำเภา (2566) พบว่า ระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริม เกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากสื่ออินเทอร์เน็ต ส่วนศรีบุญ ปัญญ (2566) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมในระดับ มากที่สุด ได้แก่ อินเทอร์เน็ต

5.3 ความต้องการวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมากด้วยวิธีการศึกษาดูงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรสวรรค์ นิลสนธิ (2557 น.101) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับมากที่สุด คือ การฝึกอบรมโดยการดูงานเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ การศึกษาดูงานจะทำให้เกษตรกรเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างต้นแบบให้กับตนเอง แต่แตกต่างกับปิยะภรณ์ สำเภา (2566) พบว่า ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติ วิธีการสาธิต วิธีการบรรยาย และวิธีการทัศนศึกษา ในระดับมาก ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของศรีบุญ ปัญญ (2566) พบว่า ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมากด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติ และการบรรยาย เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับปานกลาง ด้วยการทัศนศึกษา

6. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดงของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ การเตรียมการ การขับเคลื่อนการดำเนินงาน การติดตาม ประเมินผล สรุปผล และการปรับปรุงการดำเนินงาน โดยเตรียมการจากการเตรียมทีมงาน ปรับกระบวนการทัศนสร้างความเข้าใจ ในส่งเสริมและพัฒนาการผลิตหอมแดง วิเคราะห์สถานการณ์การผลิตหอมแดง และจัดทำแผนถ่ายทอดความรู้ การขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยการจัดเวทีชุมชน ถ่ายทอดความรู้ทั้งด้านการศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรมอื่นๆ วิธีการบรรยาย การฝึกปฏิบัติ การบูรณาการและการสนับสนุนทั้งทางหน่วยงานราชการ ท้องถิ่น ภาคเอกชน สร้างแปลงต้นแบบและเกษตรกรต้นแบบให้เป็นแหล่งศึกษาดูงานและเป็นแหล่งเรียนรู้ ติดตาม ประเมินผล สรุปผล จากการติดตาม เยี่ยมเยือน การวางแผนการผลิต การประชาสัมพันธ์การตลาด และการจำหน่ายร่วมกัน และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายผ่านกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตหอมแดง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เกษตรกรส่วนใหญ่ มีต้นทุนสูงจากการซื้อพันธุ์หอมแดง ดังนั้น เกษตรผู้ปลูกหอมแดงควรมีการคัดเลือกพันธุ์หอมแดงไว้สำหรับเพาะปลูกในปีถัดไป ซึ่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรควรให้ความรู้ในการใช้หัวพันธุ์หอมแดงที่ดี และสำนักงานเกษตรจังหวัด ควรดำเนินการจัดทำแผนการส่งเสริมตั้งแต่การประชาสัมพันธ์ การคัดเลือกเกษตรกรต้นแบบ การจัดฝึกอบรมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตพันธุ์หอมที่ดี และการศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบ

1.2 เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 53 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งระดับการศึกษาของเกษตรกรมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และกระบวนการเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนการทำเกษตร ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการส่งเสริม ดังนั้น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด กรมวิชาการ ศูนย์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านวิศวกรรมการเกษตร สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนด้านเครื่องจักรกลการเกษตร ควรมีการวางแผนการส่งเสริมและบูรณาการอย่างเหมาะสม ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาของเกษตรกรเข้ากับเทคนิค วิธีการ งานวิจัยเทคโนโลยีและความรู้ใหม่ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านราคาปุ๋ยและสารเคมีสูง ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริม สำนักงานเกษตรอำเภอ สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ความรู้ด้านการใช้ปุ๋ยสั่งตัดตามค่าวิเคราะห์ดินให้กับเกษตรกร สามารถผลิตปุ๋ยใช้เองได้ สำนักงานเกษตรจังหวัด กรมวิชาการ และสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ร่วมลงพื้นที่ติดตามสถานการณ์จำหน่ายปุ๋ยสารเคมี และจัดทำแผนการส่งเสริมการเชื่อมโยงปุ๋ยเคมีราคาถูกให้แก่เกษตรกร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้เทคโนโลยีการผลิตหอมแดงของกลุ่มแปลงใหญ่ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นแนวทางในการส่งเสริมอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้นวัตกรรมการแปรรูปหอมแดงเพื่อเพิ่มมูลค่าของหอมแดงศรีสะเกษ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นแนวทางในการส่งเสริมอย่างเหมาะสมต่อไป

2.4 ควรศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลเกษตรกรที่มีการผลิตหอมแดงตามมาตรฐานการผลิตสินค้าปลอดภัย (GAP) ทั้งด้านราคาและการจำหน่ายสินค้าที่มีผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ

เอกสารอ้างอิง

- จิระนันท์ วงศ์วัณญู กนกกาญจน์ จิรศิริเลิศ และณัฐพัชร์ วนิชย์กุล. (2561). การผลิตและต้นทุนการผลิตหอมแดงในเขตพื้นที่อำเภอขามเฒ่า จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารเกษตรราชภัฏมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 17(2), 69 -76
- ฉัตรจิพร เลขะวัฒนะ . (2564). การพัฒนาศักยภาพในการผลิตหอมแดงด้วยระบบการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดีของเกษตรกร บ้านหมัด ตำบลทาม อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ฉันทนา ทองพันชั่ง. (2557). การผลิตหอมแดงตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปิยะภรณ์ สำเภา. (2566). แนวทางการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตหอมแดงของเกษตรกร ตำบลไผ่ อำเภอรามัน จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พรสวรรค์ นิลสนธิ. (2557). การผลิตหอมแดงและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรในอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วันสนันท์ วงศ์ชัย, พงศธร ชัยสวัสดิ์, เกษม เปนละวัด, วิวัฒน์ วงศ์บุญหนุน, และกาญจน์เกล้า พลเคน. (2562). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกหอมแดงในพื้นที่อำเภอขามเฒ่า จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, (13), 118-123.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ศรัญญู ปัญโญ. (2566). แนวทางการส่งเสริมการผลิตหอมแดงในพื้นที่ตำบลหนองหมี่ อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ.

วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สุภาพร อามาศย์. (2566). การจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิต ต้นทุน และผลตอบแทนในการผลิตสินค้าหอมแดง ศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งป้อนทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในเขตพื้นที่จังหวัด ศรีสะเกษ. วารสารการจัดการและการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 10(1), 1-18.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ. (2564). ฐานข้อมูลรายสินค้าหอมแดงศรีสะเกษ (GI). เมืองศรีสะเกษ: กลุ่มสารสนเทศการเกษตร.

สำนักงานเกษตรอำเภอกันทรารมย์. (2565). ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร. สืบค้นจาก <https://farmer.doae.go.th/farmer/index/index1>

_____. (2566). รายงานผลการดำเนินงานการส่งเสริมระบบแปลงใหญ่อำเภอกันทรารมย์. (อัดสำเนา).

